

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžo/1/2017
Identifikačné číslo spisu: 8014200858
Dátum vydania rozhodnutia: 29.05.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8014200858.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Eriky Čanádyovej, právnej veci žalobcov: 1/ H. X. T. - ITI MEDIA, IČO: 46 373 519, Bardejovská 220/1, Svidník, 2/ T. M. A., I., Poľská republika, všetci zastúpení: JUDr. Dušanom Remetom, advokátom so sídlom Masarykova 2, Prešov, proti žalovanej: Sociálnej poisťovni, ústredie v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej z 24. apríla 2014, číslo: 20338-2/2014-BA, o odvolaní žalobcu 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 4S/53/2014-46 zo dňa 7. mája 2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 4S/53/2014-46 zo dňa 7. mája 2015 v napadnutej časti m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej z 24. apríla 2014, číslo: 20338-2/2014-BA, v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník zo dňa 4. decembra 2013, č. 5920-42/2013-Sk, z r u š u j e podľa § 250j ods. 2 písm. a/ OSP a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky odvolanie navrhovateľa 2/ o d m i e t a .

Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi 1/ náhradu trov konania pozostávajúcu z náhrady trov právneho zastúpenia vo výške 56,82 eur, na účet právneho zástupcu žalobcu 1/ advokáta JUDr. Dušana Remeta, Masarykova 2, do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Odôvodnenie

1.

Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 4S/53/2014-46 zo dňa 5. mája 2015 zamietol žalobu žalobcu 1/, ktorou sa žalobca 1/ a 2/ domáhali preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej uvedené v úvodnej časti tohto rozsudku, žiadajúc jeho zrušenie v spojení s rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník č. 5920-42/2013-Sk zo dňa 4. decembra 2013 a vrátenie veci na ďalšie konanie. Vo vzťahu k žalobcovi 2/ zrušil rozhodnutie žalovanej z 24. apríla 2014, číslo: 20338-2/2014-BA v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník zo dňa 4. decembra 2013 č. 5920-42/2013-Sk podľa § 250j ods. 2 písm. c/, d/ OSP a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. O

náhrade trov konania rozhodol tak, že zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi 2/ náhradu trov konania vo výške 432,30 eur .

Z odôvodnenia uvedeného rozsudku vyplýva, že krajský súd z obsahu administratívneho spisu mal preukázané, že preskúvaným rozhodnutím zo dňa 24. apríla 2014 rozhodla žalovaná ako príslušný odvolací orgán o odvolaní žalobcu 1/ a žalobcu 2/ proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočky Svidník zo dňa 4. decembra 2013, č. 5920-42/2013-Sk (ďalej len rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu) tak, že podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) odvolanie žalobcu 1/ zamietla a rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu potvrdila. Prvostupňový správny orgán rozhodnutím zo 4. decembra 2013 rozhodol podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod 1. a § 210 ods. 1 zákona tak, že zamestnancovi T. (žalobca 2/) zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy uplynutím dňa 28. februára 2013. V registri poistencov Sociálnej poisťovne bol od 1. februára 2011.

T. (žalobca 2/) bol zamestnancom zamestnávateľa H. X. T. -ITI MEDIA , IČO: 46 373 519, Bardejovská 220/1, Svidník.(žalobcu 1/).Žalobca 1/ bol podľa výpisu zo živnostenského registra :750-38571 držiteľom živnostenského oprávnenia s dňom vzniku 1. október 2011, s miestom podnikania Bardejovská 220, Svidník (do 13. februára 2014, L. Štúra 489/9, Svidník), v registri zamestnávateľom bol vedený od 1. októbra 2011.

Ďalej krajský súd zistil, že sociálnej poisťovni bola doručená informácia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS Váršava, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkovávajú pre poľských podnikateľov zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch. V mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu mimo hraníc Poľskej republiky, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľskej republike. V súvislosti s posúdením uplatniteľnej legislatívy, za účelom správneho vykonania koordinačných nariadení, bola inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS Váršava oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností na určenie uplatniteľnej legislatívy a súvzťažne Sociálna poisťovňa, ktorá je príslušná inštitúcia na uplatnenie určujúcej na území Slovenskej republiky, bola povinná rozhodujúce skutočnosti preskúmať. Posúdiť vznik poistného vzťahu v právnom zmysle môže len orgán, ktorý je v mieste vykonávania práce oprávnený určovať uplatniteľnú legislatívu, v danom prípade Sociálna poisťovňa. Sociálna poisťovňa postupuje pri určení uplatniteľnej legislatívy, ako aj pri poskytovaní údajov relevantných na posúdenie uplatniteľnej legislatívy rovnako vo vzťahu ku všetkým fyzickým osobám s bydliskom v iných členských štátoch Európskej únie, ako aj vo vzťahu k príslušným inštitúciám určených na stanovenie uplatniteľnej legislatívy v jednotlivých členských štátoch.

V danom prípade Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník v sídle zamestnávateľa žalobcu 2/ na Bardejovskej ulici 220/1, Svidník, zameranou na overenie reálneho výkonu činnosti jeho zamestnancov kontrolou zistila, že sídlo spoločnosti zamestnávateľa, uvedené vo výpise zo živnostenského registra nespĺňa základné kritériá registrovaného sídla spoločnosti. Na základe uvedených skutočností Sociálna poisťovňa, ústredie ako odvolací orgán dospela k záveru, že zamestnancom účastníka konania povinné nemocenské, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti na území Slovenskej republiky zaniklo podľa slovenskej legislatívy.

Zákonnosť preskúvaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu krajský súd preskúmal v intenciách ustanovení § 172 až § 225 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o sociálnom poistení alebo zákon č. 461/2003 Z.z.), ktorú právnu úpravu citoval, súčasne v intenciách čl. 13 ods. 3 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29.4.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len nariadenie 883/2004) postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, upravujúcej rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov.

Krajský súd poukázal na to, že pravidlá, ktoré majú určiť uplatniteľnú legislatívu majú za úlohu zabezpečiť, aby sa na zamestnanca a samostatne zárobkovo činnú osobu nevzťahovali legislatívy dvoch alebo viacerých členských štátov, v ktorých vykonávajú činnosť, resp. aby nedošlo k situácii, že sa na nich nebude vzťahovať legislatíva žiadneho členského štátu. Základné nariadenie v čl. 13 upravuje, ktorým právnym predpisom podlieha osoba vykonávajúca činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch. Článok 13 (3) základného nariadenia upravuje, že osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch právnym predpisom určeným v súlade s článkom 13 (1) základného nariadenia.

Krajský súd konštatoval, že záver z vykonaného dokazovania správnymi orgánmi v mieste podnikania žalobcu 1/ o tom, že žalobcovi 2/ zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti nie je založené na dostatočnom zisťovaní skutkových okolností. Nebolo jednoznačne preukázané, kde bola uzatvorená väčšina zmlúv s klientmi, miesto, kde sú vykonávané hlavné finančné funkcie vrátane bankovníctva, miesto náboru zamestnancov a podobne. Rovnako nebolo v dostatočnom rozsahu vykonané dokazovanie za účelom reálneho výkonu činnosti žalobcu 2/ ako zamestnancov. Z vykonaného dokazovania, ktoré považoval krajský súd za nedostatočné, je záver, že žalobca 2/ na území Slovenskej republiky reálne činnosť zamestnanca nevykonával, predčasný a zistenie skutkového stavu je nedostatočné na posúdenie veci.

Krajský súd po preskúmaní rozhodnutí správnych orgánov v rozsahu a z dôvodov uvedených žalobcom 2/ dospel k záveru, že rozhodnutia boli vydané na základe nedostatočne zisteného stavu veci a sú nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov a zároveň tým, že mu nebolo doručené do vlastných rúk, trpia takou vadou, ktorá má vplyv na zákonnosť rozhodnutia, preto podľa § 250j ods. 2 písm. c/, d/ OSP napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Žalovanej v ďalšom konaní uložil povinnosť vykonať dokazovanie v takom rozsahu, aby nevznikali pochybnosti o mieste podnikania žalobcu 1/ a rovnako vykonať dokazovanie na objektívne preukázanie, že žalobca 2/ reálne činnosť zamestnanca na území Slovenskej republiky nevykonával.

O náhrade trov konania krajský súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 OSP vo vzťahu k žalobcovi 2/ , ktorý mal v konaní úspech , preto mu krajský súd priznal náhradu trov konania za 3 úkony právnej služby podľa vyčíslenia spolu v sume 432,30 eur.

2.

Proti uvedenému rozsudku krajského súdu sa v zákonnej lehote odvolali žalobcovia 1/ a 2/ a žalovaná. Žalobca 1/ a 2/ navrhli napadnuté rozhodnutie zmeniť a zrušiť rozhodnutie žalovanej v spojení s rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu a priznať právo na náhradu trov konania. Žalovaná navrhla rozsudok krajského súdu zmeniť a žalobu žalobcu 2/ zamietnuť.

Žalobca 1/ v dôvodoch odvolania namietal , že v priebehu administratívneho konania došlo k porušeniu jeho viacerých subjektívnych práv, najmä pokiaľ ide o spravodlivý proces, ktorý zahŕňa aj právo na zákonné administratívne konanie, právo na fungovanie verejnej správy na princípe tzv. dobrej správy a právo na dodržiavanie základných zásad správneho konania.

Poukazom na nariadenia ES č. 883/2004, jeho čl. čl. 13 ods. 3 uvedeného nariadenia, ako aj vykonávacieho nariadenia - nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 a čl. 1 ods. 1 písm. a/ a b/, čl. 16 ods. 2, 3, 5 a rozsudok najvyššieho súdu SR č. k. 9Sžso 90/2015 zo dňa 14. decembra 2016 v skutkovo a právne obdobnej veci žalovaná nemala právomoc rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k žalobcovi 2/ ako zamestnancovi žalobcu 1/. Nestotožnil sa s právnym názorom krajského súdu o tom, že nedošlo k porušeniu subjektívnych práv žalobcu 1/.

Postavenie žalobcu 1/ ako zamestnávateľa a žalobcu 2/ ako zamestnanca tvoria jednotu a ide o ich spoločné práva, ktoré boli nezákonnými rozhodnutiami porušené. Žalobca 1/ upriamil pozornosť na list žalovanej zo dňa 25. júla 2013, v ktorom informuje príslušný poľský orgán sociálneho zabezpečenia o tom, že zamestnanci žalobcu 1/ a ďalších vybraných zamestnávateľov nepodliehajú slovenským právnym predpisom o tom, že v prípade podania odvolania zo strany týchto zamestnávateľov a ich zamestnancov tieto zamietne a potvrdí rozhodnutia svojich organizačných zložiek. Namiesto riadneho zistenia skutkového stavu veci žalovaná pristúpila k nezákonnému prejudikovaniu rozhodnutí o tom, že zamestnanci žalobcu 1/ a ďalších zamestnávateľov nepodliehajú slovenským právnym predpisom.

Žalovaná v podanom odvolaní poukázala na nesúhlasné stanovisko s odôvodnením rozsudku krajského súdu v časti konštatovania, že nebolo dostatočne preukázané registrované sídlo alebo miesto podnikania žalobcu 1/ na území Slovenskej republiky. Zdôraznila, že kontroly zamerané na reálny výkon činnosti zamestnancov na území Slovenskej republiky, ktorí majú bydlisko v Poľskej republike začala Sociálna poisťovňa vykonávať na základe podnetov poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia. Pred vydaním prvostupňových rozhodnutí Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník vykonala dňa 2. marca 2013 kontrolu zameranú na preverenie sídla žalobcu 1/ a reálneho výkonu činnosti jeho zamestnancov na území Slovenskej republiky. V súvislosti s vykonanou kontrolou Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník poukázala aj na skutočnosť, že poľskí zamestnanci mali v predmete činnosti prieskum verejnej mienky slovenských občanov. Jazyková bariéra, ktorá je medzi slovensky a poľsky hovoriacimi občanmi, môže pri prieskume verejnej mienky spôsobovať značné problémy pri výkone tohto predmetu činnosti. Vychádzajúc z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie pojem pracovník v zmysle článku 39 ES má autonómny význam v práve Únie a nemá byť vykladaný zužujúco. Za pracovníka je potrebné považovať každého, kto vykonáva skutočne a konkrétne činnosť, s výnimkou činností, ktoré sú tak obmedzené, že sa javia ako čisto okrajové a vedľajšie. Pracovný pomer podľa judikatúry Súdneho dvora:... za pracovníka musí byť považovaný každý, kto vykonáva skutočnú a efektívnu činnosť....(rozsudok Európskeho dvora vo veci Mattem a Cikotic C-10/05).

Ak by žalobca 2/ na území Slovenskej republiky dopravoval individuálne niekoľko stoviek kilometrov, prinášalo by to aj určité náklady na cestovné a stravu, ktoré sú bezpochyby vyššie ako ich mzda za jeden mesiac. Prihliadajúc na tieto skutočnosti je dosiahnutie zisku vo vzťahu k čistému príjmu nemožné a vzbudzuje odôvodnené pochybnosti o efektívnej činnosti. Keďže žalobca 1/ riadi spoločnosť z adresy svojho trvalého bydliska v Poľskej republike, adresa uvedená v živnostenskom registri je len virtuálnou adresou žalobcu 1/, pracovné stretnutia sa uskutočňujú na inej adrese ako je adresa uvedená na adrese splnomocneného zástupcu, ktorý nie je zamestnancom žalobcu 1/. Na zamestnancov žalobcu sa preto nemôže uplatňovať legislatíva štátu, v ktorom má podľa výpisu zo živnostenského registra zamestnávateľ registrované sídlo alebo miesto podnikania, t.j. legislatíva Slovenskej republiky.

V súlade s článkom 76 (4) základného nariadenia Sociálna poisťovňa vo vzťahu k žalobcovi 1/ ako aj ostatným zamestnávateľom, ktorí zamestnávajú osoby s nízkym vymešiacim základom a bydliskom v Poľskej republike, u ktorých bolo podozrenie z obchádzania právnych predpisov sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky, informovala poľskú inštitúciu sociálneho zabezpečenia listom č. 36968-2/2013-BA zo dňa 25. júla 2013, že v prípade zamestnávateľov, medzi ktorými je uvedený aj žalobca 1/, ide o firmy, ktorých zamestnanci reálne nevykonávajú činnosť na území Slovenskej republiky. Poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia listom č. 992900/502/32/2013 zo dňa 10. októbra 2013, tieto skutočnosti akceptovala. Pri vydaní napadnutého rozhodnutia žalovaná hodnotila všetky dôkazy samostatne a následne všetky dôkazy vo vzájomnej súvislosti a postupovala v súlade s nariadeniami Európskej únie.

Záverom odvolania poukázala na to, že v zmysle § 212 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. sa rozhodnutia vo veci zániku sociálneho poistenia nedoručujú do vlastných rúk. Z uvedeného je podľa názoru žalovanej zrejmé, že na vykázanie doručenia napadnutého rozhodnutia postačí doručiť rozhodnutie doporučené. Uvedená podmienka bola splnená, preto napadnuté rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 9. mája 2014. Vzhľadom na uvedené mal krajský súd posudzovať včasnosť podania žaloby aj voči žalobcovi 2/.

3.

Žalobcovia 1/ a 2/ vo vyjadrení k odvolaniu žalovanej sa stotožnili s výrokom odvolaním napadnutého rozhodnutia krajského súdu a mali za to, že tento rozsudok vo vzťahu k týmto výrokom spĺňa všetky zákonné náležitosti, je riadne odôvodnený a správny. Poukázali na právne závery vyslovené najvyšším súdom SR v rozsudku č.k. 9Sžso/90/2015 zo dňa 14. decembra 2016, ktorý bol vydaný v skutkovo a právne takmer totožnej veci. Podľa týchto záverov Najvyššieho súdu SR pobočka Sociálnej poisťovne ani Sociálna poisťovňa, ústredie nemali právomoc rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k osobám v rovnakom postavení, v akom sa nachádzali žalobcovia.

Žalovaná vo vyjadrení k odvolaniu žalobcov zhodne poukázala na dôvody uvedené v preskúmaných rozhodnutiach a v odvolaní proti rozsudku krajského súdu. V závere poukázala na rozsudky krajských súdov a Najvyššieho súdu SR v jej prospech, ktoré už nadobudli právoplatnosť.

4.

Podľa § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok účinný od 1.7.2016 odvolacie konanie podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 492 ods.2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v medziach podaného odvolania žalobcu (§ 246c ods. 1 prvá veta OSP a § 212 ods. 1 OSP, § 492 ods. 2 SSP), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 OSP, § 492 ods. 2 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP, § 492 ods. 2 SSP) a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu 2/ je potrebné odmietnuť a odvolaniu žalobcu 1/ treba priznať úspech.

Podľa § 246c ods. 1 veta prvá OSP, pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona.

Podľa § 218 ods. 1 písm. b/ OSP odvolací súd odmietne odvolanie, ktoré bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený.

Ustanovením § 201 OSP sa stanovuje okruh osôb, ktoré sú oprávnenými osobami na podanie odvolania proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa. Na podanie odvolania sú oprávnení účastníci konania. Neznamená to však, že oprávneným na podanie odvolania je každý účastník. Oprávneným na podanie odvolania je len ten z účastníkov, ktorému rozsudkom bola spôsobená určitá ujma. Odvolanie preto nemôže podať ten z účastníkov, ktorému sa rozhodnutím v celom rozsahu vyhovel.

V prejednávanej veci ide o takýto prípad. Žalobca 2/ žiadal súdom preskúmať rozhodnutie žalovanej z 24. apríla 2014, číslo: 20338-2/2014-BA, v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník zo dňa 4. decembra 2013, č. 5920-42/2013-Sk, ktorým bolo rozhodnuté tak, že zamestnancovi T. (žalobca 2/) zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy uplynutím dňa 28. februára 2013. V registri poisťencov Sociálnej poisťovne bol od 1. februára 2011.

Krajský súd žalobe žalobcu 2/ vyhovel, keď zrušil rozhodnutie žalovanej podľa § 250j ods. 2 písm. c/, d/ OSP a vec jej vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky z uvedeného dôvodu odvolanie žalobcu 2/ podľa § 218 ods. 1 písm. b/OSP a § 492 ods. 2 SSP odmietol.

Z obsahu spisov bolo zistené, že Sociálnej poisťovni bola doručená informácia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS Váršava, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre

poľských podnikateľov zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch. V mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu mimo hraníc Poľskej republiky, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľskej republike. Ako tomu bolo aj v predmetnej veci, Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník vykonala dňa 12. marca 2013 kontrolu zameranú na preverenie sídla žalobcu 1/ a reálneho výkonu činnosti jeho zamestnancov na území Slovenskej republiky. V súvislosti s vykonanou kontrolou Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník poukázala aj na skutočnosť, že poľskí zamestnanci mali v predmete činnosti prieskum verejnej mienky slovenských občanov. V sídle žalobcu 1/ na Bardejovskej ulici 220/1, Svidník, zameranou na overenie reálneho výkonu činnosti jeho zamestnancov kontrola zistila, že sídlo spoločnosti (žalobcu 1) zamestnávateľa uvedené vo výpise zo živnostenského registra nespĺňa základné kritériá registrovaného sídla spoločnosti. Na základe uvedených skutočností Sociálna poisťovňa, ústredie ako odvolací orgán dospela k záveru, že zamestnancom účastníka konania povinné nemocenské, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti na území Slovenskej republiky zaniklo podľa slovenskej legislatívy.

Odvolací súd zistil, že správny súd v danej veci v procese súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej nepostupoval v súlade s procesnými ustanoveniami Správneho súdneho poriadku a súdny prieskum rozhodnutia žalovanej nevykonal s právnou úpravou zákona o sociálnom poistení a v súčinnosti s koordinačnými nariadeniami Európskej únie. Na žalobcu sa v zmysle čl. 2 ods. 1 základného nariadenia vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenia) a jeho vykonávacie nariadenie č. 987/2009. Európsky parlament a Rada prijal Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej články 42 a 308, konajúc postupom v článku 251 zmluvy, sledujúc ciele, uvedené v preambule zmluvy, z ktorých odvolací súd upriamuje pozornosť najmä na to: že pravidlá koordinácie vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia patria do rámca voľného pohybu osôb a mali by prispieť k zlepšeniu ich životnej úrovne a podmienok zamestnania; zmluva neustanovuje právomoci iné ako tie, ktoré sú uvedené v článku 308 na prijatie primeraných opatrení v rámci oblasti sociálneho zabezpečenia osôb iných ako zamestnancov; nariadenie Rady (EHS) 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a na ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva [4], bolo zmenené a doplnené a aktualizované viac krát, aby sa zohľadnil nielen vývoj na úrovni spoločenstva vrátane rozsudkov Súdneho dvora, ale tiež aby sa zohľadnili zmeny právnych predpisov na vnútroštátnej úrovni. Tieto faktory zohrali svoju úlohu v čase, keď sa koordinačné pravidlá spoločenstva stávali zložitými a príliš rozsiahlymi. Nahradenie a súčasne modernizovanie a zjednodušovanie týchto pravidiel je preto dôležité, aby sa dosiahol cieľ voľného pohybu osôb;

Podľa čl. 1 (1) základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určujú v súlade s touto hlavou.

Podľa čl. 11 (3) základného nariadenia s výhradou článkov 12 až 16 osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu.

Podľa čl. 13 (3) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1. Podľa čl. 16 (1) vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosť v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

Podľa článku 16 (2) vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13

základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

Podľa článku 16 (3) vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

Podľa článku 16 (4) vykonávacieho nariadenia ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

Podľa článku 16 (5) vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

Podľa článku 16 (6) vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

Predmetom preskúvacieho konania na kasačnom súde v danej veci bolo rozhodnutie žalovaného správneho orgánu, ktorým žalovaný s konečnou platnosťou rozhodol tak, že zamestnancovi T., ktorý je občanom Poľskej republiky a zároveň zamestnancom u zamestnávateľa H. X. T. - K. MEDIA v Slovenskej republike na základe platne uzavretej pracovnej zmluvy zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi u zamestnávateľa H. X. T. - ITI MEDIA uplynutím dňa 28. február 2013. Z obsahu spisov bolo zistené, že Sociálnej poisťovni bola doručená informácia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS Vársa, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských podnikateľov zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch. V mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu mimo hraníc Poľskej republiky, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľskej republike. Ako tomu bolo aj v predmetnej veci, Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník vykonala dňa 12. marca 2013 kontrolu zameranú na preverenie sídla zamestnávateľa a reálny výkon činnosti zamestnancov. V rámci vykonanej kontroly zistila, že v mieste registrovaného sídla uvedeného v osvedčení o živnostenskom oprávnení sa nenachádza kancelária ani prevádzka zamestnávateľa. Adresa sídla zamestnávateľa bola poskytnutá za účelom zriadenia živnosti. Nezdržovali sa tam ani zamestnanci. Zamestnávateľ riadil spoločnosť prevažne z miesta svojho trvalého bydliska v Poľsku. Rozpis zadávania práce pre zamestnancov nebol určený.

V súvislosti s posúdením uplatniteľnej legislatívy, za účelom správneho vykonania koordinačných nariadení, bola inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS Vársa oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností na určenie uplatniteľnej legislatívy a súvzťažne Sociálna poisťovňa, ktorá je príslušnou inštitúciou na určenie uplatniteľnej legislatívy na území Slovenskej republiky, bola povinná rozhodujúce skutočnosti preskúmať. Posúdiť vznik poistného vzťahu v právnom zmysle môže len orgán, ktorý je v mieste vykonávania práce oprávnený určovať uplatniteľnú legislatívu, v danom prípade

Sociálna poisťovňa. Odvolací súd, vychádzajúc z uvedeného a právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave vykonávacieho nariadenia, ktoré ustanovuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľných na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch a s poukazom na záver Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 1Vs 1/2018 zo dňa 4. decembra 2018, ktorý rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu inštitúcie sociálneho poistenia členského štátu) v tomto prípade žalovanej konštatuje, že ani v danom prípade z dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia nevyplýva, že k dohode o uplatniteľnej legislatíve poľského zákonodarstva došlo aj vo vzťahu k žalobcovi. Veľký senát posudzoval otázky nastolené senátom 9S v rozsahu vymedzenom v uznesení sp. zn. 9Sžsk 22/2017 zo dňa 16. mája 2018, ktorým podľa § 22 ods. 1 písm. a/ SSP postúpil vec vedenú na NS SR pod sp. značkou 9Sžsk/22/2017 na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Veľký senát rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci nasledovne: odpoveď na 1/ otázku: dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. Odpoveď na 2/ otázku: definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 (3) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa vykonáva nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

Právny názor krajského súdu vyslovený v odvolaní napadnutom rozsudku, týkajúci sa zisteného stavu veci čo do preukázania, či H. reálne činnosť zamestnávateľa na území Slovenskej republiky vykonával a tiež čo do miesta jeho podnikania na základe živnostenského oprávnenia, odvolací súd vyhodnotil pre rozhodnutie veci za nadbytočné.

Samotné nedodržanie procesných lehôt pri vydaní napadnutých rozhodnutí nemá za následok ich nezákonnosť, keďže prípadným zrušením žalobou napadnutého rozhodnutia len z tohto dôvodu by žalobca priaznivejšie rozhodnutie o veci nedostal.

Správne súdnictvo nie je založené na verejnej žalobe, ktorá by umožnila komukoľvek podať žalobu o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu. Ukrátenie práv žalobcu musí byť v žalobe tvrdené a podložené a aspoň potencionálne možné. Samotné postavenie účastníka v správnom konaní k naplneniu podmienky dotknuteľnosti, resp. ukrátenia práv žalobcu nevedie. Vzhľadom na vyššie uvedené nebolo možné zohľadniť námietku žalobcu, že postupom žalovanej a jej organizačnej zložky došlo k porušeniu viacerých subjektívnych práv žalobcu, keď vo vzťahu k porušeniu práva na zákonné administratívne konanie, práva na fungovanie zásad správneho konania ani nešpecifikoval konkrétne, v čom toto porušenie podľa jeho názoru spočívalo.

Dôvody uvádzané žalovanou, týkajúce sa niektorých právoplatných rozhodnutí Krajského súdu v Žiline v obdobných veciach, neboli spôsobilé spochybniť pochybenia v konaní a rozhodnutí žalovanej a Sociálnej poisťovne, pobočka Prešov, na ktoré odvolací súd pri rozhodovaní vo veci poukázal. Žalovaná, zhodne ako správny orgán prvého stupňa nebola oprávnená právoplatným a vykonateľným rozhodnutím o uplatniteľnej legislatíve vydať rozhodnutie. Pokiaľ nebolo možné posúdiť, ktorá inštitúcia členských štátov sociálneho zabezpečenia je príslušná na prejednanie a rozhodnutie veci, žalovaná nebola príslušná na vydanie rozhodnutia o vzniku, resp. zániku sociálneho poistenia zamestnanca žalobcu podľa slovenskej legislatívy. Najvyšší súd Slovenskej republiky z uvedeného dôvodu odvolanie žalobcu 2/ podľa § 218 ods. 1 písm. b/ a c/ OSP a § 492 ods. 2 SSP odmietol.

O náhrade trov konania rozhodol najvyšší súd podľa § 250k ods. 1 vety tretej OSP s použitím § 224 ods. 1 OSP, § 151 ods. 1, 2 OSP a v spojení s § 246c ods. 1 vety prvej OSP a § 492 ods. 2 SSP. Náhradu trov prvostupňového a druhostupňového konania najvyšší súd priznal žalobcovi podľa ich vyčíslenia právnym zástupcom JUDr. Dušanom Remetom, advokátom v žalobe zo dňa 17. júna 2014 za 2 úkony právnej služby - prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie žaloby podľa § 11 ods. 4 v spojení s § 14 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z.; jeden úkon á 134,- eur s režijným paušálom á 8,04 eur, spolu 284,08 eur. Vzhľadom na závery uvedené vyššie odvolací súd námietky žalobcu uvedené v konaní súdneho prieskumu pred správny súdom vyhodnotil bez právnej relevancie, ktoré nepodmienili jeho úspešnosť v tomto konaní. Z dôvodov, že v konaní súdneho prieskumu zákonnosti postupu a rozhodnutí správneho orgánu na základe správnej žaloby vo veciach sociálnych, ak žalobca je fyzickou osobou, správny súd nie je viazaný žalobnými bodmi, odvolací súd zrušil preskúmané rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie, pričom k zrušeniu a vráteniu rozhodnutia žalovanej nedošlo z dôvodov tvrdení žalobcu v žalobe. Súčasne odvolací súd znížil nárok na náhradu trov konania aj z dôvodu, že v danej veci ide o tzv. typizované žaloby. V prejednávaných veciach ide opakované konanie (ďalšie napr. 7Sžsk 39/2017), ktoré je skutkovo veľmi obdobné s totožnou právnou otázkou, týkajúcou sa uplatnenia práv žalobcu v predchádzajúcich správnych konaniach. Tomu zodpovedali aj jednotlivé podania úspešného žalobcu, čo do rozsahu a obsahu. Po zvážení uvedených hľadísk znížil najvyšší súd žalobcovi požadovaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 1/5 majúc za to, že priznanie nároku na náhrady trov konania žalobcovi v celom rozsahu, by v danom prípade bolo v rozpore s materiálnou spravodlivosťou.

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.